

MRF 2024.166

Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse af 12. juni 2024, j.nr. 22/16918

Ophævet § 3-registrering af 88 m² areal med bregner og fliseterrasse som mose på ejendom ud til Furesøen, da arealet havde været opretholdt som have, siden moser blev omfattet af forbuddet mod tilstandsændringer i 1979, idet bregnerne (strudsvinge) måtte karakteriseres som haveplanter og på baggrund af luftfotos formentlig var plantet i 1971.

E havde som ejer af en ejendom i første række til Furesøen forespurgt Rudersdal Kommune om plejemetoder til gavn for beplantningen på ejendommen, hvorefter en konsulent på vegne af kommunen i 2018 foretog en botanisk registrering af ejendommen, der konkluderede, at hele arealet var huset ud mod søen kunne karakteriseres som henholdsvis mose og eng. Ved en besigtigelse i 2021 konstaterede kommunen, at arealet var omlagt til græsplæne. Herefter traf kommunen i oktober 2022 afgørelse om registrering af et areal på 88 m² med bregner og fliseterrasse som mose omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 2. Af kommunens afgørelse fremgik, at kommunen på baggrund af en luftfotogennemgang vurderede, at engarealet øst for bregnebedet og terrassen havde været udnyttet som have siden 1971, hvorfor dette areal ikke var omfattet af § 3. For så vidt angik arealet på ca. 88 m² med bregner og fliseterrasse vurderede kommunen, at fliseterrassen, der var blevet fjernet i 2018, havde været anlagt i mosearealet siden 1971, hvorimod kommunen ikke kunne bekræfte, om der i 1979 havde været plantet bregner rundt om terrassen på en sådan kultiveret måde, at arealet dengang havde karakter af have. Det var først på luftfoto fra 1981, at vegetationen rundt om terrassen adskilte sig fra det omkringliggende moseareal, hvilket kunne tyde på, at bregnerne var plantet rundt om terrassen og derefter havde spredt sig ud i mosearealet. Kommunen kunne dog først omkring 2003/2004 erkende bregnerne på luftfoto. Kommunen bemærkede, at arealet efter kommunens opfattelse ikke havde været drevet som have i flere årtier, hvorfor den eventuelle havestatus, som arealet med bregner og terrasse kunne have haft, da mosen blev beskyttet, ikke var blevet opretholdt. Dertil kom, at bregnerne havde vokset vildt

blandt tagrør og anden mosevegetation, hvorfor arealet havde haft naturpræg og ikke havepræg. Det var under sagen oplyst, at der på ejendommens vestlige del ud mod Furesø tillige var registreret ca. 500 m² mose. Registreringen af arealet på 88 m² blev påklaget af E, der navnlig anførte, at arealet ikke var omfattet af § 3, da det siden 1979 havde været del af en have. Miljø- og Fødevarerklagenævnet (formanden) bemærkede indledningsvis, at moser blev omfattet af beskyttelsen mod tilstandsændringer ved en ændring af naturfredningsloven i 1978, men at eksisterende havearealer pr. 1. juli 1992 efter praksis ikke var omfattet af den generelle beskyttelsesordning, uanset at de på dette tidspunkt havde karakter af en beskyttet naturtype. Hvorvidt der er tale om en have, beror på en konkret vurdering af plejen af arealet og den faktiske anvendelse. Nævnet fandt i modsætning til kommunen, at arealet med bregner og fliseterrasse havde været opretholdt som have siden 1979. Nævnet lagde herved navnlig vægt på, at bregnearten strudsvinge sjældent forekommer som vildtvoksende på øerne og i Øst- og Sønderjylland og er meget sjælden i resten af landet, hvorimod den hyppigt forekommer som forvildet og udplantet i næringsrige skove og parker. Nævnet vurderede derfor, at bregnerne på det omhandlede areal var plantet og dermed skulle vurderes som haveplanter. På baggrund af en luftfotogennemgang vurderede nævnet endvidere, at bregnerne formodentlig var plantet i 1971. Der kunne i øvrigt erkendes en vedligeholdt sti. Hertil kom, at bregnerne med årene fremstod tættere og mere markante, og at disse var placeret mellem mosen og haven, hvormed disse ikke var en integreret del af mosen. På den baggrund ophævede nævnet kommunens § 3-registrering.

Kommentar: Afgørelsen understreger som **MRF 2024.164 Mfk** og **MRF 2024.165 Mfk**, at registrering af § 3-lokaliteter kræver, at kommunen har oplyst sagen tilstrækkeligt. Det kan i den sammenhæng undre, at nævnet forbigik, om det omhandlede moseareal levede op til de arealmæssige betingelser i § 3, især fordi det registrerede areal kun udgjorde 88 m². I forhold til klagenævnets bemærkning om, at moser med et areal på mindst 0,5 ha blev beskyttet ved "lov nr. 2019 af 1978", må dette

bero på en misforståelse. For det første må det bero på en skrivefejl, at der henvises til lov nr. 2019. Såfremt nævnet henviser til lovændringen af naturfredningsloven i 1978, skulle have stået lov nr. 219 af 24. maj 1978. For det andet fremgik arealkravet ikke af lovens § 43, stk. 2, men blev fastlagt ved bekendtgørelse nr. 614 af 1. december 1978, jf. lovens § 43, stk. 4. Derudover kan bemærkes, at nævnets bemærkning om udbredelsen af strudsvinge uden henvisning er hentet direkte fra en artikel på naturbasen.dk. Nævnet udelader imidlertid den efterfølgende sætning fra artiklen, som lyder: ”Som vildtvoksende og forvildet er [strudsvinge] hyppigst i Nordsjælland. Det kan være svært eller umuligt at afgøre om en forekomst er spontan, udplantet eller forvildet fra nærtliggende haver”. Ud fra oplysningerne i ovenstående sag fra Furesøen er det derfor anstrengt at påstå, at bregnerne nødvendigvis måtte være plantet, hvilket var afgørende for nævnets vurdering.

Ophævelse i sag om registrering af beskyttet mose i Rudersdal Kommune

Sag: 22/16918

Dato: 12. juni 2024

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 2, jf. § 78, stk. 1.^[1]

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Rudersdal Kommunes afgørelse af 28. oktober 2022 for så vidt angår registrering af 88 m² beskyttet mose på matr. nr. [Matrikel nummer 1] Dronninggård, Ny Holte.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet^[2] og gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 6.^[3] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelsesloven § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 23. november 2022 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af ejendommens ejer, der er repræsenteret ved advokat.

Klager har navnlig anført, at

- arealet, der udgør 94 m² ikke er beskyttet, idet det er et bed med bregner og terrasse, som ligger i umiddelbar tilknytning til en have, og
- arealet har været opretholdt som have siden 1979.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.3.

2. Sagens oplysninger

2.1 Ejendommen/området

Ejendommen, matr. nr. [Matrikel nummer 1] Dronninggård, Ny Holte, er beliggende i byzone i første række til Furesø syd for Holte, og er bebygget med et beboelseshus på matriklens østlige del.

Det fremgår af Danmarks Arealinformation,^[4] at der på ejendommens vestlige del ud mod Furesø er registreret ca. 500 m² mose.

Nærmeste Natura 2000 område er nr. 139 Øvre Mølleådal, Furesø og Frederiksdal Skov (Habitatområde H123 og Fuglebeskyttelsesområde F109), der ligger ca. 20 m vest for det omhandlede areal.

2.2 Den påklagede afgørelse

Rudersdal Kommune har den 28. oktober 2022 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 2, truffet afgørelse om registrering af beskyttet mose på matr. nr. [Matrikel nummer 1] Dronninggård, Ny Holte.

Det fremgår af afgørelsen, at Rudersdal Kommune har modtaget en forespørgsel fra klager om plejemetoder, særligt til gavn for de mange gøgeurt, der tidligere voksede på matriklen. En konsulent foretog derfor på vegne af kommunen en botanisk registrering på matriklen den 22. august 2018, hvoraf resultatet var, at hele arealet fra huset og ud mod søen kunne karakteriseres som henholdsvis mose og eng.

Rudersdal Kommune blev imidlertid i 2020 opmærksom på, at der var sket ændringer af mose- og engarealet, og konstaterede ved en besigtigelse den 18. maj 2021, at arealet var blevet omlagt til græsplæne. Kommunen har på baggrund af luftfotos vurderet, at omlægningen var foretaget mellem sommeren 2018 og foråret 2019.

På baggrund af en gennemgang af luftfotos fra 1971 til 2018/2019 har Rudersdal Kommune vurderet, at engarealet øst for bregnebedet og terrassen har været udnyttet som have siden 1971, hvorfor dette areal ikke er omfattet af § 3-beskyttelsen.

For så vidt angår arealet på ca. 88 m² med bregner og fliseterrasse har Rudersdal Kommune vurderet, at den nu fjernede fliseterrasse har været anlagt i mosearealet siden 1971. Kommunen kan imidlertid ikke bekræfte, hvorvidt der i 1979 har været plantet bregner rundt om terrassen på en sådan kultiveret måde, at arealet dengang har haft havekarakter. Det er først på luftfoto fra 1981, at vegetationen rundt om terrassen ses at adskille sig fra det omkringliggende moseareal, hvilket kan tyde på, at bregnerne er blevet plantet rundt om terrassen, og derefter har spredt sig ud i mosearealet. Det er dog først omkring 2003/2004, at kommunen kan erkende bregnerne på luftfoto.

Rudersdal Kommune har bemærket, at det fremgår af vejledningen om naturbeskyttelseslovens § 3, at eksisterende havearealer ikke er omfattet af den generelle beskyttelsesordning. Det er dog kommunens opfattelse, at arealet ikke har været drevet som have i flere årtier, hvorfor den eventuelle havestatus arealet med bregner og terrasse kan have haft, da mosen blev beskyttet, ikke er blevet opretholdt. Samtidig har kommunen lagt vægt på, at bregnerne har vokset vildt blandt tagrør og anden mosevegetation, hvorfor arealet har haft naturpræg og ikke havepræg.

Rudersdal Kommune har tillige vurderet, at terrassen, der blev fjernet i 2018, ikke har ligget i direkte tilknytning til det slåede haveareal, men har ligget omgivet af mosearealet.

2.3 Klagens indhold

Klager har anført, at arealet med bregnebed og terrasse, der udgør 94 m², ikke er § 3-beskyttet, idet det er en del af en have, og samtidig er beliggende i byzone. Det er således klagers opfattelse, at arealet har indgået som en integreret del af

haven siden 1979, og har efterfølgende været opretholdt som have, hvilket ses ved, at der har været havemøbler på arealet, og at der er en sti fra græsset og ind til terrassen gennem bregnebedet.

Derudover er klager uenig i Rudersdal Kommunes argument om, at arealet ikke har været slået, eftersom et bregnebed ikke slås. Klager har desuden bemærket, at moser skal have en overvejende naturlig vegetation, og har i den forbindelse henvist til en afgørelse fra Miljø- og Fødevarerklagenævnet.^[5] Hertil har klager påpeget, at den pågældende bregneart, strudsvinge, ikke er naturligt forekommende i Nordsjælland, hvilket understøtter, at bregnebedet er plantet på arealet.

Videre har klager fremhævet, at de enkelte bregner stod for tæt til, at der kunne forekomme tagrør eller anden naturlig mosevegetation på arealet. Klager har dernæst anført, at bregnerne ikke ville have formet et afgrænset bed og bibeholdt den afgrænsning i mere end 40 år, hvis de var kommet til fra nærliggende haver.

Klager er samtidig uenig i Rudersdal Kommunes luftfototolkning, idet kommunen har anvendt forårsfotos, hvoraf bregnen fremstår visnet og dermed har samme farve som den visne sumpskov. Anvendes sommerfotos derimod er der ifølge klager tydelig forskel på bregnebedet og rørsumpen.

Yderligere har klager fremhævet, at Rudersdal Kommunes konsulent udfyldte et feltskema for "fersk eng" ved besigtigelsen den 22. august 2018 for så vidt angår arealet med bregnebed og terrasse, samt arealet øst herfor, hvor naturtypen blev angivet som "natureng", ligesom der ikke blev sat kryds i feltet "arealet er omfattet af NBL § 3". Efter klagers opfattelse vurderede konsulenten, at arealet ikke var omfattet af § 3. I forlængelse heraf har klager anført, at konsulenten tillige udfyldte et feltskema for "mose og kær" for så vidt angår mosearealet tættest på søen, hvor naturtypen blev angivet som "højstaude/-rørsump". Klager mener derfor, at der er en klar afgrænsning mellem arealet med bregnebed samt terrasse og mosearealet tættest på søen.

Herudover har klager påpeget, at Rudersdal Kommune har ændret § 3-afgrænsningen af mosearealet uden at inddrage konsulenten, der i 2018 vurderede, at der ikke var tale om et moseareal. Efter klagers opfattelse har kommunen samtidig ikke tilknyttet data fra besigtigelsen til den nye § 3-registrering i Miljøportalen.

Klager har videre fremhævet, at bregnebedet var fjernet forud for besigtigelsen den 22. august 2018, men at Rudersdal Kommune ikke har haft bemærkninger til dette før varslingsbrev om en besigtigelse af 5. maj 2021. Det er således klagers opfattelse, at der er indtrådt retsfortabende passivitet, hvorfor kommunen ikke kan kræve lovliggørelse af arealet ved fjernelse af græstørv.

Klager har derudover henvist til besigtigelsesnotatet af 18. maj 2021, hvoraf det fremgår, at arealet, der stødte op til det registrerede moseareal, havde karakter af fersk eng. Det fremgår yderligere, at arealet efterfølgende ikke blev registreret som beskyttet, idet Rudersdal Kommune på baggrund af luftfotos kunne konstatere, at arealet havde været holdt som have før 1992.

Herudover har klager anført, at Rudersdal Kommunes konsulent først havde karakteriseret arealet som et "bed med bregner" i en natureng. Hertil har klager fremhævet, at kommunen i en intern mail af 18. oktober 2022 gav udtryk for, at bregnebedet ikke kan karakteriseres som mose.

Endvidere har klager påpeget, at ejendommen er beliggende på gammel mosebund, hvorfor den naturlige vegetation er ferskvandspåvirket vegetation, der uden drift i form af høslæt eller græsning, vil bestå af høje urter og græsser. Hertil har klager fremhævet, at netop disse arter blev registreret på mosearealet ved besigtigelsen i 2018, hvorimod den øvrige del af grunden bestod af henholdsvis græsplæne, eng og et bregnebed, hvilket understøtter, at arealet har været påvirket af menneskelig aktivitet, herunder havebrug.

2.4 Rudersdal Kommunes bemærkninger til klagen

Rudersdal Kommune har den 14. december 2022 bemærket, at besigtigelsen af ejendommen, foretaget den 22. august 2018, havde til sigte at foretage en registrering af floraen og naturtyper, samt at give ejer praktiske råd om den mest hensigtsmæssige naturpleje. Besigtigelsen gav samtidig, ifølge bemærkningerne, en indikation af, hvilke arealer på ejendommen, der kunne opfylde kravene til at være beskyttet efter § 3.

Videre har Rudersdal Kommune fremhævet, at der ikke blev foretaget en gennemgang af relevante luftfotos i forbindelse med besigtigelsen i 2018, idet kommunen vurderede, at det ikke var nødvendigt på daværende tidspunkt.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

3.1.1 Det retlige grundlag

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 2, må der ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, når sådanne naturtyper enkeltvis eller sammen med andre naturtyper er større end 2.500 m².

Kriterierne for beskyttelse af natur omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 fremgår af registreringsvejledningen[6] og vejledningen og beskyttet natur.[7]

Det er bl.a. afgørende for, om et areal er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, hvorvidt der har udviklet sig et dyre- og planteliv, der er karakteristisk for beskyttet natur.

På grund af den naturlige dynamik kan arealer over en årrække "vokse" sig henholdsvis ind i eller ud af § 3-beskyttelsen. Naturbeskyttelseslovens § 3 omfatter de arealer, der til enhver tid opfylder lovens kriterier for at være en beskyttet naturgruppe.

Begrebet »moser og lignende« i lovens forstand omfatter udyrkede eller ekstensivt udnyttede områder præget af en ferskvandspåvirket naturlig eller overvejende naturlig vegetation, som er knyttet til gennemsnitlig høj vandstand, og som kan have dannet tørv eller anden organisk aflejrings. Begrebet er således en fællesbetegnelse for en række vådbundsområder med plantesamfund, der har betegnelsen efter vegetationens sammensætning (f.eks. rørsump, starsump, ellesump, birkekær, pilekrat), eller efter vandtilførslen (højmose, kærmose, vældmose), eller efter andre forhold (f.eks. dyndeng, fugteng). Om et område kaldes mose eller kær har ingen betydning for beskyttelsen efter § 3.[8]

Moser forekommer, hvor grundvandsspejlet ofte står så højt, at jorden er vandmættet – men ikke så højt, at jordoverfladen til stadighed er vanddækket. Vandmætningen kan give anledning til tørvedannelse. Moser er udyrkede eller ekstensivt udnyttede områder, som har et naturligt plantedække af urter, buske og træer, tilknyttet den høje fugtighed.

Moser med et areal på mindst 0,5 ha blev beskyttet ved lov nr. 2019 fra 1978 (naturfredningsloven). Moser mindre end 0,5 ha som grænsede op til en

beskyttet sø blev ligeledes beskyttede. Med naturbeskyttelsesloven nr. 9 fra 1992 blev betegnelsen ændret til moser og lignende og størrelsesgrænsen nedsat til 2.500 m². Samtidig blev moserne omfattet af den generelle mosaikregel. Endvidere er moser beskyttede uanset størrelsen, når de ligger i forbindelse med en beskyttet sø eller et beskyttet vandløb.

Det fremgår af vejledning om naturbeskyttelseslovens § 3 beskyttede naturtyper, at eksisterende havearealer pr. 1. juli 1992 ikke er omfattet af den generelle beskyttelsesordning- Afgrænsning af havearealer er ikke nødvendigvis sammenfaldende med matrikelgrænserne omkring private ejendomme, f.eks. i sommerhusområder med store grunde. Inddragelse af beskyttede arealer til nye haveanlæg er omfattet af den generelle beskyttelsesordning.

Efter nævnets praksis blev eksisterende havearealer, uanset om de havde karakter af en beskyttet naturtype, ikke omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 på tidspunktet for ikrafttrædelsen af beskyttelsesordningen i naturbeskyttelsesloven.^[9] Det er således afgørende, hvorvidt det pågældende areal, på tidspunktet for ikrafttrædelsen af den pågældende naturtypes beskyttelse, havde karakter af have og efterfølgende er opretholdt som have.

Om et areal har karakter af have, må efter nævnets praksis bero på en konkret vurdering af plejen af arealet og den faktiske anvendelse af arealet. Miljø- og Fødevarerklagenævnet har praksis for at tillægge luftfotos betydelig vægt, således at der træffes afgørelse om, at et areal er omfattet af beskyttelsen, hvis fotomaterialet på overbevisende måde sandsynliggør, at der er tale om en beskyttet naturtype.

3.1.2 Arealets beskyttelsesstatus

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder, at arealet med fliseterrassen og bregner, der ifølge kommunens afgørelse i alt udgør 88 m² har været opretholdt som have siden 1979.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har navnlig lagt vægt på, at arten strudsvinge sjældent forekommer som vildtvoksende på Øerne og i Øst- og Sønderjylland, og meget sjældent i resten af landet. Den er derimod ret hyppig som forvildet og udplantet i næringsrige skove og parker. Det er således nævnets vurdering, at de omhandlede strudsvinge er plantet, og dermed skal vurderes som en haveplante.

Endvidere har Miljø- og Fødevarerklagenævnet gennemgået tilgængelige luftfotos i perioden fra 1971 til 2019.^[10] Det er på baggrund heraf nævnets vurdering, at der er ryddet vegetation rundt om terrassen i 1971, og i 1981 ses vegetation rundt om terrassen, der har en anden struktur og farve end vegetationen i mosen. Hertil har nævnet vurderet, at idet en anden vegetation kan erkendes på luftfoto fra 1981, vil det være plantet før 1979, og dermed før mosen blev beskyttet. I forlængelse heraf har nævnet vurderet, at bregnerne formentlig er plantet i 1971 i forbindelse med rydningen rundt om terrassen. Derudover kan der erkendes en vedligeholdt sti fra græsplænen og ind til terrassen i perioden fra 1971 til 2017.

Dernæst har Miljø- og Fødevarerklagenævnet vurderet, at arealet med bregner fremstår mere markant og tættere med årene. Hertil vurderer nævnet, at bregnerne står på grænsen mellem mosen og haven, hvorfor de ikke er en integreret del af mosen.

3.2 Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevarerklagenævnet ophæver Rudersdal Kommunes afgørelse af 28. oktober 2022 for så vidt angår registrering af 88 m² beskyttet mose på matr. nr. [Matrikel nummer 1] Dronninggård, Ny Holte.

[1] Lovbekendtgørelse nr. 1392 af 4. oktober 2022 om naturbeskyttelse.

[2] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

[3] Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevarerklagenævnet mv.

[4] Arealinfo, <https://arealinformation.miljoportal.dk/html5/index.html?viewer=distribution>

[5] Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 21. december 2021, sagsnummer 19/07365

[6] Vejledning om registrering af beskyttede naturtyper, Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, 1993.

[7] Miljøministeriets vejledning nr. 10226 af 19. december 2019 om naturbeskyttelseslovens § 3-beskyttede naturtyper.

[8] Lovforslag nr. 70 fremsat den 24. oktober 1991, afsnit 3.4.

[9] Natur- og Miljøklagenævnet Orienterer nr. 132 fra marts 2014

[10] Miljø- og Fødevareklagenævnet har gennemgået luftfotos for årene; 1971, 1976, 1979, 1980, 1981, 1984, 1986, 1989, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2016, 2017, 2018 og 2019.

Luftfotos kan ses på Rudersdals Kommunes digitale kort:

<https://kort.rudersdal.dk/spatialmap> og på Miljøgis:

<https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=natura2000planer3basis2020>

Lovområder:

NBL - beskyttede naturtyper